

INTERVJUREFERAT

Tid	23. april 2012 kl 09.45
Sted	22. Julikommisjonen
Intervju av	Tolldirektør Bjørn Røse
Intervjuere	Alexandra Bech Gjørsv, 22. juli kommisjonen Åsne Julsrud, Sekretariatsmedlem 22. juli kommisjonen (ref.) Kristin Rande, Sekretariatsmedlem 22. juli kommisjonen

Formelle forhold:

Røse var i forkant av intervjuet gitt skriftlig underretning om bakgrunnen for at kommisjonen ønsker hans forklaring, og de rettslige og praktiske rammer for intervjuet.

Røse ble gjort kjent med muligheten til å la seg bistå av en rådgiver, tillitsmann eller annen person. Han ønsket ikke det.

Røse er videre gjort kjent med plikten til å forklare seg for kommisjonen, og at det er forbundet med straffeansvar å forklare seg bevisst uriktig.

Røse ble gjort kjent med innholdet i selvinkrimineringsvernet, og at dette vernet, etter kommisjonens syn i utgangspunktet, ikke kommer til anvendelse ved denne forklaringen.

Røse ble videre gjort kjent med at det ble tatt lydopptak, som ville bli lagret, og at det ville bli utarbeidet et kort referat for signering som også ville bli lagret. Det var enighet om at det ikke var behov for at han skulle komme tilbake og lese igjennom referatet.

Røse ble også gjort kjent med at referatet vil kunne bli gjort tilgjengelig for andre enn kommisjonen, for eksempel dersom hensynet til sakens opplysning, ivaretagelse av partsrettigheter eller oppfyllelse av lovpålagte krav gjør dette nødvendig.

Røse ble også gjort kjent med at kommisjonen er bundet av offentliglovas regler om innsyn i dokumenter. Han ble også gjort kjent med at opplysninger fra referatet ville kunne bli brukt i

kommisjonens rapport.

Røse samtykket i å la seg intervjuet på ovennevnte forutsetninger.

Intervjuet:

Bakgrunn:

Han er utdannet siviløkonom og har lang bakgrunn fra kommune, fylkeskommune og statlig virksomhet. Han har også arbeidet som forsker ved Transportøkonomisk institutt og i Aftenposten. Han begynte i Toll- og avgiftsdirektoratet i 2007.

Ad Grubbegata

Han *-arbeidet som kommunaldirektør i Oslo kommune, byrådsavdeling for byutvikling*, under behandlingen av spørsmålet om å stenge Grubbegata. Han husker at det var gode hensikter som var mot stengning, men tenkte at de var naive. Det ble en omkamp slik at saken ble utsatt. Han hadde selv ikke noe med saken å gjøre og husker ikke saksbehandlingen.

Ad administrative overbygninger, samordning og samarbeid

Han mener de aktørene som finnes i dag bør kunne ha et bedre samspill og utnytte de samlede ressursene bedre. Han mener ikke det er hensiktsmessig med en ny overbygning eller tett samordning. Han er negativ til forslaget til Willoch om et nytt departement. Han mener det som trengs er en presisering av ansvar og en klar arbeidsdeling. Han regner med at relevante aktører får et forsterket samfunnsoppdrag som resultat av kommisjonens rapport.

Justisdepartementet bør få presisert sitt oppdrag. PST, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og vanlig politi er de viktigste aktørene for å bekjempe terror. Justisdepartementet er overordnet alle disse. Det viktigste er at ansvaret ligger ett sted. Han tror ikke det spiller noen rolle om det er hos SMK eller Justisdepartementet, men er skeptisk til SMK som fagmyndighet. De har mer en koordinerende rolle.

Toll- og avgiftsdirektoratet og andre kan ha et større samfunnsansvar enn det de har i dag.

Deklarasjonsplikt gir dem en oversikt over varer og pengestrømmer. Informasjonen de sitter på er lite brukt, men etter 22/7 er OPD blitt oppmerksomme på hva Toll- og avgiftsdirektoratet kan brukes til. De har også en unik posisjon på grensen som de utnytter til narkotikabekjempelse og til eksportkontroll, samt fremmedkontroll etter utlendingsloven. De har en tilstedeværelse på grensen og således en rolle i samfunnssikkerheten.

De kan legge masker inn i sitt datasystem TVINN ut fra en risikovurdering. Eks mottaksland, varetyper med mer. Maskene er laget for å unngå underdeklarasjon, men kan brukes til mye mer. De har for eksempel hatt en aksjon med KLIF for å finne farlig avfall. Noen må fortelle dem hva de skal lete etter. Det forutsettes at det som deklarerer er noenlunde riktig. Da kan de sammenligne import- og eksportdeklarasjonen. Da får man frem avvik. Problemet er små sendinger. Toll- og avgiftsdirektoratet har nå fått scannere som kan se inn i forsendelsen selv om den ikke *åpnes*.

Man må legge inn masker i samarbeid med regelverkseier for det er de som kan si noen om risikovurderingene. PST har selv tilgang til valutaregisteret, men Toll- og avgiftsdirektoratet har kunnskap

om hva som sendes og kan ha opplysninger om hvem som er avsender og mottaker. De kan videre samarbeide med utenlandske tollmyndigheter for å finne ut mer. De vil kunne for eksempel kunne lage masker for våpendeler. Problemet kan være at varen kamoufleres av leverandøren selv. Eks ABB kamouflerte kjøp av våpendeler som båtdeler. Men det kan være at PST vet noe om avsender slik at masker kan legges på bestemte leverandører eller land. Dette kreves at man lager risikoanalyser ut fra modus.

Toll- og avgiftsdirektoratet har skrevet brev til PST i mars 2012 for å forsøke å få til et *bedre* samarbeid når det gjelder importkontroll. De har invitert PST til et tettere samarbeid. Taushetsplikten er ikke problematisk så lenge PST etterforsker en sak. Toll- og avgiftsdirektoratet tenker mindre strengt og tolker taushetsbestemmelsen dit hen at de er hjelpelige når det er en konkret mistanke. PST skal ha en omfattende anledning til å undersøke. Toll- og avgiftsdirektoratet mener de har tolkningsmuligheter og at tollovens bestemmelser ikke skal være til hinder for at PST får de opplysningene de trenger. PST kan undersøke lenge forut for konkret mistanke. De strekker hjemlene om taushetsplikt og han er klar over at Flekke muligvis ikke var innenfor reglementet da han varslet PST.

De må ha et regelverk for informasjonsutveksling og et bedre samarbeid. De har en samarbeidsavtale med PST. De skal informere om forhold som er overraskende innenfor taushetsplikten. Samarbeidet er best organisert innenfor eksportkontrollen.

Ad arbeidsmetoder:

Toll- og avgiftsdirektoratet trenger hjemmel til en midlertidig tilbakeholdsrett der de finner at det er noe uvanlig eller rart. De har fantasi og teft for når det er noe som skiller seg ut. Det vil gi dem tid til å undersøke nærmere. De ønsker en generell rett til å tilbakeholde varer i fem dager.

TVINN har forbedringspotensiale, men man må aldri tro at teknologi vil løse alt. Det viktigste er fantasifulle tjenestemenn og at man har riktige risikoprofiler å arbeide ut fra.

Småverdisendinger, under 200 kroner, er varer det ikke er deklarasjonsplikt på. Disse blir vanskeligere å finne og man har lite innsyn. Disse distribueres *i betydelig grad* via posten og det er krav om at man kan søke seg ned til hvert enkelt objekt. Pakkesedlene fotograferes. Toll- og avgiftsdirektoratet kan likevel gjøre stikk-kontroller, *men ikke online*. Slike forsendelser har et stort omfang.

For varer med verdi på mellom 200- til 1000 kroner, kan det forestas såkalte samledeklarasjoner på. Da er det ikke det enkelte objektet som deklarerer, men de som distribuerer en viss type varer. Man kan se for seg at Toll- og avgiftsdirektoratet fikk innsyn i distributørens datasystemer online. I dag er det kompisert.

Varer med verdi over 1000 kroner deklarerer fullt ut *når det gjelder import* og disse forsendelsene har man god oversikt over.

Global Shield

Kommisjonen viste til e-post av 6. august 2010 om Global Shield og ville vite om han kjente til prosjektet før. Det forklarte han at han gjorde. Toll- og avgiftsdirektoratet hadde vært til stede på et møte i WCOs Enforcement Committee i mars 2010 der prosjektet kom opp som et punkt på «eventuelt». Det hadde vært forberedelser i mai som Roy Skårslette, deres attaché, deltok i. E-posten var den formelle invitasjonen. Han skummet igjennom invitasjonen og sendte den videre til relevante avdelinger. De laget et notat av 10. august med anbefaling. Han besluttet da at de skulle delta i prosjektet. Han la da vekt på læring. I

„Prekursorer er kjent for Tollvesenet fra narkotikaomsetning, men da Global Shield invitasjonen kom, hadde Tollvesenet beskjeden kunnskap om prekursorer til eksplosiver, og ble med for å lære. De føler et samfunnsansvar og ville bidra.

Kommisjonen pekte på at notatet gjelder både inn- og utførsel selv om prosjektet selv bare taer om eksportkontroll. Han forklarte at dette ble slik under marsjen. Det var opprinnelig kontroll med eksport av varer i containertrafikk. Norge utvidet til også import fordi det var rart å bare se på eksport. De mener det er viktig også å beskytte seg selv.

Kommisjonen viste til møtet med PST i oktober 2010. Global Shield ble ikke diskutert der, og han ble spurt om hvorfor han ikke tok opp prosjektet dersom han mente dette var viktig. På tidspunktet for ledermøtet var Global Shield et ganske ordinært samarbeidsprosjekt, og det var allerede etablert kontakter på saksbehandlernivå. Det skjedde allerede 16. august. Dette var en del av internasjonale fellesaksjoner. Møtet var hos PST, og det var de som hadde satt opp dagsorden. Han tenkte ikke på å ta opp konkrete aksjoner. Disse møtene er på overordnet nivå. Toll- og avgiftsdirektoratet mener det var unaturlig å ta opp i dette forumet.

Etter hvert er det kommet frem at politiet ikke sendte all informasjon fra Interpol om Global Shield til PST. Toll- og avgiftsdirektoratet visste at nasjonale politimyndigheter var invitert inn, og oversendte også kopi av invitasjonen til PST på tjenestemannsnivå, men ingen møtte fra Norge.

. De gikk derfor ut fra at det var resultat av et bevisst valg, at ingen fra politiet møtte.

PST og Toll- og avgiftsdirektoratet har en fortrolig tone, men de reagerer på formuleringene i evalueringsrapporten hvor det fremstår som om PST skyver ansvaret for at prosjektet ikke ble løftet frem over på Toll- og avgiftsdirektoratet. De har sendt PST en e-post med merknader til evalueringsrapporten.

Flekke styrte prosjektet på vegne av Toll- og avgiftsdirektoratet. Røse selv fikk en e-post om prosjektet i mai 2010, men fikk ikke løpende informasjon underveis om hvordan arbeidet skred frem. Han fikk ikke informasjon om e-postene som ble sendt PST.

22/7

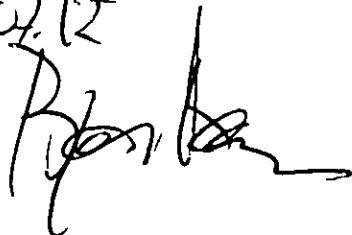
Den 22/7 tilbød Toll- og avgiftsdirektoratet sin hjelp på grensen og de satte i gang søk på ABB. At Global Shield hadde fanget opp ABB fikk Røse kjennskap til gjennom media.

Intervjuet ble avsluttet kl 12.15.

Bjørn Røse fikk anledning til å gjennomgå referatet 23. juli 2012. Endringer fremkommer i kursiv.

Oslo, 23.07.12

Sted, dato, signatur

12/10 - 12

Gjennomgått av

Vegar Paul

FIN

✓ grader t.